

Motion till riksdagen 2005/06:So555

av Lars Ohly m.fl. (v)

Handikappolitik

Motionen delad mellan flera utskott

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en redovisning av Statistiska centralbyråns rapport om funktionshindrades ekonomiska förhållanden och att regeringen lägger fram förslag till åtgärder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en ny parlamentarisk handikapputredning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en översyn av personvalet görs så att funktionshindrade vid val kan avge sin röst utan att röja valhemligheten.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge Valmyndigheten i uppgift att utforma valinformation och valsedlar med punktskrift.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tillsynsmyndighet för färdtjänsten.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en inledande paragraf i de två färdtjänstlagarna som garanterar kvaliteten i verksamheten.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att förtydliga färdtjänstlagarna så att inte antalet färdtjänstresor begränsas och därmed ta bort de diskriminerande inslagen i färdtjänstlagarna.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att vidta åtgärder mot den dubbla diskriminering som förekommer i samband med handläggningen av färdtjänstillstånden.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att avgifterna för färdtjänst skall motsvara avgifter i allmänna kommunikationsmedel.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om möjlighet till ett ROT-bidrag till mindre företag för att göra enklare handikappanpassningar.³

Fel! Okänt namn på

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen utifrån Socialstyrelsens rapport (2005-107-4) redovisar förslag som säkerställer handikapporganisationernas verksamhet.

¹ Yrkandena 3 och 4 hänvisade till KU.

² Yrkandena 5–9 hänvisade till TU.

³ Yrkande 10 hänvisat till SkU.

2 Inledning

I dag har vi en rad lagar, förordningar och en FN-stadga som slår fast grundprinciper om alla människors lika och omistliga värde och som är knutna till hennes existens. Odiskutabla självklarheter borde vara rätten till utbildning, arbete, bostad, vård och omsorg. Så är det inte. Efterlevnaden av dessa rättigheter måste ständigt bevakas och kontrolleras. 1990-talet med dess ekonomiska kris blev en period när vi i Vänsterpartiet fick inrikta arbete i riksdag, kommuner och landsting på att förhindra försämringar. Det blev en tid när byggnationer inte gjordes tillgängliga, när det var svårt att få adekvat vård, hjälpmedel och färdtjänst och där det var lätt att spara på habilitering och rehabilitering. Det är nu mycket som vi i samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet lyckats återställa och det är nu tid att blicka framåt. I denna motion tar vi upp vad som kan göras under de närmaste åren.

3 Missgynnade grupper

I augusti 2001 lämnade kommittén Valfärdsbokslut ett delbetänkande, Funktionshinder och välfärd. Där konstateras att mer än en och en halv miljon personer i åldern 16–84 år kan räknas till gruppen funktionshindrade. Utredarna har kunnat konstatera att dessa inte har lämnat arbetsmarknaden i större utsträckning än andra under den ekonomiska krisen, men däremot är deras förvärvsgrad betydligt lägre än bland dem som inte är funktionshindrade – detta även med hänsyn tagen till nedsättningar i arbetsförmåga. Det visar sig att yngre och medelålders med funktionshinder samt familjer med funktionshindrade barn inte har sämre inkomster än andra grupper, men däremot större ekonomiska svårigheter än befolkningen i övrigt. Detta kan bara tolkas så att funktionshindret i sig medför ökade kostnader. Det gör t.ex. att kvinnor och män med funktionshinder oftare än andra avstår från läkarbesök, har en annan mathållning och ett annat konsumtionsmönster än befolkningen i övrigt. Vidare konstateras också att det kommunala stödet har minskat under 1990-talet bland alla grupper av yngre och medelålders med funktionshinder. Det är endast bland gruppen funktionshindrade med de allra största behoven som stödet har ökat. Där har en ökning skett sedan LSS infördes 1994.

Utredningen redovisar också att personer med funktionshinder – särskilt de med psykiska besvär – oftare än andra saknar förmåga att överklaga myndighetsbeslut. Personer med sämre förmåga att tillvarata sina rättigheter riskerar att komma till korta när handikappreformer har en betoning av individens rättigheter. Därför har många inte kunnat tillgodogöra sig det stöd de haft rätt till. Vår slutsats är att avvikelserna mellan funktionshindrades inkomstnivåer och förekomsten av ekonomiska svårigheter kan ses som en följd av att personer med funktionshinder har större utgifter förknippade med funktionshindret. Vi antar att det är kostnader för läkarvård, läkemedel, kommunal service samt mer indirekta merkostnader föranledda av att funktionshindret medför högre kostnader för boende, semester, mat eller annat. Detta innebär också att

Fel! Okänt namn på

det finns påtagliga skillnader inom gruppen funktionshindrade beroende på graden av hjälpbehov. Vid slutet av 1990-talet hade 9 procent av befolkningen i åldrarna under 65 år stora ekonomiska svårigheter. Bland funktionshindrade som är beroende av hjälp i vardagen var andelen 23 procent och bland övriga funktionshindrade 15 procent.

4 Utredningsresultat?

Vänsterpartiet har i samarbete med regeringen och Miljöpartiet kring den av riksdagen antagna propositionen Avgifter inom äldre- och handikappomsorg skapat förutsättningar för att funktionshindrade med behov av stöd skall kunna behålla ett större ekonomiskt utrymme när avgifter för vård och omsorg är betalda. Regeringen har även på riksdagens initiativ tillsatt en parlamentarisk utredning: Översyn av personlig assistans för vissa personer med funktionshinder (Assistanskommittén). Kommittén arbetar med att se över stödet till personer med stort hjälpbehov. Vad Vänsterpartiet därutöver krävt är att det görs en översyn av helheten, då den bild vi fått är entydig, dvs. generellt sett har funktionshindrade personer sämre välfärd än resten av befolkningen. Detta visar sig också i en ny rapport från Riksförsäkringsverket. Det gäller de flesta indikationer på ofärd och i de flesta grupper av funktionshindrade. Vänsterpartiet anser att det snarast måste göras något för att förbättra gruppens ekonomiska utsatthet, möjligheter att få utbildning och arbete, en bra habilitering och att ge stöd så att ingen behöver avstå från läkarvård.

Riksdagen gav i samband uppföljningen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och efter förslag från Vänsterpartiet regeringen i uppdrag att belysa funktionshindrades totala ekonomiska situation. Det gällde då bl.a. kostnader för läkarbesök och läkemedel, hjälpmedel, hemtjänst, färdtjänst m.m. Det gällde också hur ett mer vittomfattande högkostnadsskydd kunde införas. Eventuella likheter och skillnader i ekonomisk situation för kvinnor och män skulle belysas särskilt. Vi har vid flera tillfällen efterlyst denna översyn utan resultat.

Vi anser att regeringen snarast bör lämna förslag till riksdagen med anledning av den utredning som regeringen uppdrog till Statistiska centralbyrån (SCB) att göra. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5 Levnadsnivåundersökning 2005

Handikappörelsens utredningsinstitut (Handu) har nyligen kommit med en rapport kallad Levnadsnivåundersökning 2005. Ett urval på 1 005 personer ingick i undersökningen. Rapporten beskriver levnadsvillkoren för funktionshindrade i Sverige. Vänsterpartiet har gjort ett axplock bland utredningsresultaten och funnit att kvinnor generellt sett har flera funktionsnedsättningar eller kroniska sjukdomar jämfört med män. Kvinnorna har också generellt sett

Fel! Okänt namn på

lägre inkomster, många av dem riktigt låga inkomster. Det är också så att deras allmänna hälsotillstånd är sämre. En högre andel av kvinnorna än av männen har under de två senaste veckorna använt smärtstillande läkemedel, sömnmedel, antidepressiva eller lugnande medel. Fler kvinnor än män uppger också att de är i behov av bostadsanpassning.

Den visar vidare att en majoritet av personer med funktionsnedsättningar behöver flera olika hjälpmedel, men de har inte alla hjälpmedel trots att de är i behov dessa. Det framgår också av undersökningen att 5 procent av de rörelsehindrade uppger sig inte ha råd att betala för de hjälpmedel som de behöver. Överfört till alla i Sverige som har rörelsehinder innebär det att ca 10 000 personer inte har råd med dessa hjälpmedel. Det förekommer också att personer nekas hjälpmedel för att de har personlig assistans.

Då många saknar arbete och har sjukersättning eller aktivitetsersättning innebär detta att en majoritet av de svarande har en bruttoinkomst som är *lägre* än 13 333 kronor i månaden. En av sex har en bruttoinkomst som är *lägre* än 7 333 kronor i månaden. Ensamstående har generellt sett en lägre personlig inkomst än vad de sammanboende har. Det visar sig att det är främst kvinnorna som har de lägsta inkomsterna. Två tredjedelar av dem som har en bruttoinkomst som är *lägre* än 13 333 kronor i månaden, är kvinnor.

De flesta personer med funktionsnedsättningar har merkostnader för sitt funktionshinder, men alla har för den skull inte handikappersättning. Detta beror till största delen på att de inte ansökt om detta (för att de inte känner till att de eventuellt kan vara berättigade till ersättningen) eller att de fått avslag på sin ansökan. En stor andel av dem som har handikappersättning uppger att den inte täcker deras faktiska merkostnader för funktionshindret.

Var sjätte person i undersökningen uppger att de haft svårigheter med att klara de löpande utgifterna för mat, hyra och räkningar under de senaste tolv månaderna. Det är också många som uppger svårigheter med att klara de löpande utgifter som är kopplade till funktionshindret. Var tionde person uppger att de inte har råd med alla nödvändiga behandlingar och hjälpmedel för funktionsnedsättning.

Detta var något om vad Handus Levnadsnivåundersökning 2005 redovisat och den är ytterligare en markör för behovet av förnyade insatser på detta område. Det har nu gått 15 år sedan den förra handikappolitiska utredningen redovisades och som resulterade i värdefulla insatser för personer med de svåraste funktionshindren. Det finns därför ett behov av en ny parlamentarisk handikapputredning, en utredning som i sina direktiv bör få i uppdrag att göra en bred kartläggning av brister som funktionshindrade möter. Utredningen skall både undersöka vilka behov som finns och hur den ekonomiska situationen ser ut samt komma med förslag till åtgärder som förbättrar funktionshindrades livssituation. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6 Diskrimineringslag

Vänsterpartiet har länge krävt en lagstiftning mot diskriminering av funktionshindrade. En sådan lag skulle bl.a. kunna innehålla följande: Utemiljön skall vara tillgänglig och orienterbar för personer med funktionshinder, verksamheter som vänder sig till allmänheten skall vara tillgängliga för personer med funktionshinder, offentliga telefoner måste anpassas efter funktionshindrades förutsättningar, telefonservice måste finnas, anpassad för döva och hörselskadade, tv-program, tidningar, kulturutbud och samhällsinformation skall vara tillgängliga för döva eller hörsel- och synskadade, utvecklingsstörda och personer med läs- och skrivsvårigheter, IT-utvecklingen måste styras så att den inte lämnar funktionshindrade utanför, skolan skall utforma sin undervisning och sin sociala miljö så att ingen elev ställs utanför.

Ansvar och finansieringen skall ligga hos den som erbjuder tjänster, varor och verksamheter i fråga, dvs. den s.k. ansvars- och finansieringsprincipen skall gälla.

Från den 1 juli 2002 har vi fått ett sanktionssystem för domstolstrots, vilket vi länge förordat. Den nu tillsatta parlamentariska Diskrimineringskommittén bör verka för att stärka lagstiftningen och även överväga sanktioner mot dem som diskriminerar. En diskriminering som ofta förekommer är när en krogägare av egna "etiska skäl" nekar en funktionshindrad gäst tillträde. Sådan diskriminering anser Vänsterpartiet borde regleras i alkohollagen så att restaurangägaren som i en sådan situation vägrar att servera kan få sitt serveringstillstånd indraget. Enligt alkohollagen får serveringstillstånd endast meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Det görs också en lämplighetsprövning som utgår ifrån om den sökande är laglydig och benägen att fullgöra sina uppgifter mot det allmänna. Vänsterpartiet anser att detta innebär att den tillståndshavare som fällt för brottet olaga diskriminering omedelbart skall få sitt tillstånd indraget och att kommande ansökningar om serveringstillstånd skall behandlas med hänsyn till detta. Vi tar i en särskild motion upp frågan om att använda indragning av serveringstillstånden som medel att hindra denna typ av diskriminering.

Målet med FN:s standardregler är, som sagts inledningsvis, att uppnå delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder. En förutsättning för att alla människor skall kunna delta i samhället är dels att den yttre miljön är tillgänglig, dels att alla har tillgång till samhällsinformation. Det är också ett krav för att de politiska, medborgerliga, sociala och kulturella rättigheterna som slås fast i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna skall kunna utövas fullt ut av alla medborgare. Den nu sittande Diskrimineringsutredningen kommer under 2006 att föreslå en rad åtgärder. Vänsterpartiet avvaktar vad denna utredning kommer att föreslå.

Rätten till valhemlighet måste ses som grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Det är en hög grad av diskriminering om inte den kan upprätthållas. I vallagen sägs (9 kap. 7 §) att "väljarnas valhemlighet skall skyddas" och att väljarna utan insyn skall kunna lägga in sina valsedlar i valkuvertet. En person som på något sätt är funktionshindrad kan inte personrösta utan att röja

valhemligheten i dag. Det borde med IT finnas möjligheter att lösa denna fråga. I väntan på det kan valhemligheten vid personval bibehållas genom att man har samma stilstorlek på valsedlarna oavsett hur många namn dessa innehåller. Då kan man använda sig av en mall som visar var man skall kryssa i respektive kandidat. Det går på liknande sätt att utifrån funktionshindrets art kunna välja en teknik som inte röjer valhemligheten. Mot bakgrund av ovanstående bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att se över hur personvalet kan göras tillgängligt för bl.a. synskadade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tillgänglighet och demokrati handlar också om möjligheten till information och allmänna handlingar. Många funktionshindrade vittnar om att de hindras i sin medborgerliga rätt på grund av att handlingar, valinformation, valsedlar och liknande inte finns tillgängliga i punktskrift, inlästa eller dylikt utifrån funktionshindrets art. Detta är ytterst allvarligt i en demokrati. Vänsterpartiet anser att regeringen bör ges i uppdrag att se över detta och återkomma med förslag på åtgärder. Vi anser att Valmyndigheten kan ges i uppdrag att ge valmateriel m.m. en lämplig utformning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Funktionshindrade barn

Det finns ett stort antal barn med funktionshinder och antalet ökar. Ökningen märks främst när det gäller barn som drabbats av autism och barn med neuropsykiatriska diagnoser som Asperger, adhd m.fl. Det är barnens föräldrar som har det tunga ansvaret för att ”utöva vård och tillsyn” över de funktionshindrade barnen. Föräldrarna skall, förutom att sköta den dagliga vården och tillsynen, samordna och sköta en tröttsam och snårig kontakt med alla offentliga organ och andra som finns runt familjen. Ohälsotalet bland föräldrar till funktionshindrade barn har blivit förskräckande högt. Familjernas ekonomiska situation är ofta svår eftersom barnets funktionshinder och behov av omvårdnad är ett hinder för föräldrarnas förvärvsarbete. Vårdbidraget, som är avsett bl.a. som en inkomstbortfallsförsäkring, ersätter inte det egentliga inkomstbortfallet. Vänsterpartiet vill ha en översyn av detta stöd och ge större möjligheter till rehabilitering eftersom det visat sig att långtidssjukskrivningarna ökat kraftigt.

De diagnoser som ökar mest bland vårdbidragsärendena, dvs. neuropsykiatriska diagnoser och autism, passar inte in i rekvisiten för att rätt till vårdbidrag skall föreligga. Det innebär att en stor del av dessa ärenden får avslag eller ett lågt vårdbidrag, trots att föräldrarnas insats för barnet i sin helhet är mycket stor och krävande. Orsaken är att barnet inte kräver direkta medicinska vårdinsatser utan andra insatser. Vi anser att reglerna för dessa grupper skall ses över så att fler kan få stöd. I dagsläget har ca 1 300 barn personlig assistent enligt lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Dessa får i genomsnitt 60 timmars assistans i veckan. Det är Försäkringskassan som beslutar om dessa timmar. Ett problem som visat sig är att

Fel! Okänt namn på

kassorna gör olika bedömningar; det kan skilja mellan olika handläggares bedömning vid samma försäkringskassa.

Ett annat problem är bemötandet, som också varierar mellan kassorna och mellan olika handläggare. Vänsterpartiet kräver klarare LSS-regler, mer utbildning och ökad samordning. Riksförsäkringsverket har enligt vår mening gjort en mycket stram tolkning av rätten till personlig assistans när det gäller barn. Med detta som utgångspunkt kan en del handläggare slaviskt följa denna 12-timmarsregel, medan andra inte gör detta. Till detta kommer bedömningen av föräldraansvaret in. Det görs en bedömning av hur stort ett ”normalt föräldraansvar” kan anses vara. Frågeställningen blir vilken mängd av den omvårdnad som måste ges barn med svåra funktionshinder som kan anses som det normala. Självklart kan bedömningen variera stort.

Vi anser att föräldrar till barn med funktionshinder ofta befinner sig i en svår situation och behöver mer av samhällets stöd. Vänsterpartiet föreslog år 2003 en översyn av dessa föräldrars villkor och hur ett stöd skall kunna utformas. Nu ligger dessa frågor hos den kommitté som då tillsattes, Assistanskommittén. Den fick ett brett uppdrag och skall se över för oss viktiga frågor. Vänsterpartiet avvaktar utredningens förslag och den proposition som regeringen lägger med anledning av utredningsförslagen.

8 Färdtjänsten

Färdtjänstlagen har som utgångspunkt att färdtjänsten skall vara en del av den allmänna samfärdseln. Men färdtjänsten är mer än så, den är också ett komplement till den allmänna kollektivtrafiken och syftar till att ge personer med funktionshinder möjlighet att resa på samma villkor som personer utan funktionshinder. I dag är färdtjänsten enda möjligheten för många funktionshindrade att företa resor i landet. Den kollektiva trafiken är fortfarande tillgänglig i mycket begränsad utsträckning för t.ex. rullstolsburna, och det kommer att dröja länge än innan den kan sägas vara till för alla. Att resandet försvåras för funktionshindrade har två huvudorsaker. Den första är att huvudmännen har komplicerade beställningsrutiner och regelsystem. Dessa innebär att den som behöver tjänsten inte kan skaffa sig en överblick över sina resor. Beställda fordon uteblir eller är kraftigt försenade, och detta beror till stor del på den organisation som tillämpas i många kommuner. Det andra problemet är kostnaderna. Huvudmännen är fria att sätta priserna. Nu används reglerna för att begränsa resandet.

Färdtjänstlagen är också den lag som näst efter LSS givit funktionshindrade ökade möjligheter till ett oberoende liv. Vänsterpartiet har tagit del av utredningen om färdtjänsten och riksfärdtjänsten (SOU 2003:87) och är positivt till många av de förbättringar som föreslås. Under hösten 2005 kommer regeringen att ta ställning till förslagen. Vänsterpartiet redovisar i denna motion sina förslag när det gäller färdtjänstens organisation och verksamhet.

8.1 Tillsynsmyndigheter

Färdtjänst är något som den enskilde inte tar till sig när han eller hon anser sig ha ett behov av denna. Färdtjänst är något som följer efter en ansökan, utredning och beslut om det föreligger ett behov. Vi anser därför att färdtjänsten skall vara en del av den allmänna kommunikationen och att Vägverket skall ha ett ansvar när det gäller kvantitet och kvalitet, men därutöver skall det också finnas en myndighet som har ett tillsynsansvar. Den främsta anledningen till detta krav har att göra med rättssäkerheten. Den enskilde skall ha en instans som kan överpröva vid ett negativt beslut. Färdtjänsten skall inte regelmässigt hanteras på annat sätt än när det gäller andra ansökningar.

Det räcker därför inte att Vägverket får ett sektorsansvar för färdtjänsten och riksfärdtjänsten även om de har ett klart uttalat ansvar för redovisning, analys och utvärdering av utvecklingen inom färdtjänsten och riksfärdtjänsten. Det primära syftet med tillsynen skall vara att lagarna till alla delar efterlevs. Därför behövs en tillsynsmyndighet som kan ge ut anvisningar, råd och rekommendationer och dit enskilda kan vända sig med sina klagomål i frågor som rör dessa discipliner. Tillsynsmyndigheten skall även ha till uppgift att göra en generell uppföljning av färdtjänsten och riksfärdtjänsten.

Vänsterpartiet föreslår att Socialstyrelsen har den övergripande tillsynen och att länsstyrelserna får det direkta ansvaret, dvs. på samma sätt som annan kommunal tillsynsverksamhet är organiserad. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.2 Kvalitet

Vänsterpartiet anser att det i färdtjänstlagarna skall införas en portalparagraf som handlar om kvalitet. Tillsynsmyndigheten och sektorsansvariga skall göra uppföljningar, ge ut anvisningar, råd och rekommendationer om kvalitetsaspekter. Enskilda skall kunna vända sig till myndigheterna med klagomål i frågor som rör bristande kvalitet inom färdtjänsten. På så sätt kan kvaliteten i verksamheten fortlöpande och systematiskt utvecklas och stärkas. Frågor som trafiksäkerhet, hämtningstider, samåkningsfunktioner m.fl. måste få bättre lösningar än de nu existerande. Detta anser vi förutsätter att den ovan föreslagna tillsynsmyndigheten får det övergripande ansvaret.

Vänsterpartiet föreslår också att en paragraf införs i färdtjänstlagarna som efterliknar den som återfinns i 3 kap. 3 § socialtjänstlagen. ”Insatser inom färdtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av verksamhetens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.” Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

8.3 Ledsagare

Vänsterpartiet anser att beslutet om färdtjänst skall gälla även ledsagare och att ökade samhällskostnader kan vara berättigade för att ge trygghet i resandet. Vi anser också att man därigenom undviker en omfattande administration, domstolsprövningar och en stor rättsosäkerhet för den enskilde resenären. Detta bör reducera kostnaderna avsevärt. Vänsterpartiet kommer att återkomma i samband med att regeringen lägger förslag om färdtjänsten.

8.4 Medföljare

Vänsterpartiet anser också det skäligt att den som söker tillstånd till färdtjänst skall kunna ha sällskap på resorna av en eller flera medresenärer och då skall tillståndet även gälla för denna eller dessa. Avgiften för medresenären skall då inte heller överstiga den som gäller för allmänna kommunikationsmedel. Här har Färdtjänstutredningen befarat att det kan finnas gränsdragningsproblem. Vänsterpartiet motsätter sig inte att detta utreds, men anser i princip att en färdtjänstberättigad skall få ta med medresenärer och att detta regleras i de två färdtjänstlagarna.

8.5 Begränsningar av antal resor

Att begränsa antalet resor inom färdtjänsten strider mot principen om allas lika rätt att ta del av samhällslivet och därmed också principen om jämlika levnadsvillkor för alla.

Tillstånd till färdtjänst meddelas för den som på grund av funktionshinder ”som inte endast är tillfälligt har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel” (7 § lagen om färdtjänst). Funktionshinder hänger därför samman med tillståndet att ha tillgång till färdtjänst. Begränsas då möjligheten för personer med färdtjänstillstånd att resa så kommer dessa inte i en jämbördig situation i förhållande till dem som utan begränsningar kan resa med olika kommunikationsmedel.

Vänsterpartiet anser att förslag som ger tillståndsgivaren en mera legitim rätt att begränsa antalet resor måste omprövas och vi vill minimera utrymmet för denna möjlighet. Skälighetsbedömningar har en benägenhet att slå olika från en beslutsfattare till en annan. Det behövs en tydlig skrivning för att hindra kommuner och trafikhuvudmän att utfärda generella begränsningar och för att därmed reducera det diskriminerande inslaget i färdtjänstlagarna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I detta sammanhang vill vi också peka på den åldersdiskriminering som lagen ger utrymme åt. I grundlagen, 2 § regeringsformen står: ”Det allmänna skall verka för att alla människor skall kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Det allmänna skall motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös

tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.”

En person som kan utnyttja allmänna kommunikationsmedel kan fortsätta arbeta efter det hon eller han fyllt 67 år. En funktionshindrad får inte färdtjänst för arbetsresor efter fyllda 67 år. Det blir en dubbel diskriminering, dels av åldersskäl dels på grund av funktionshindret. Detta tillåts trots grundlagens bestämmelse om förbud mot sådana diskrimineringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.6 Avgifter

Det skall finnas en tydlig koppling mellan egenavgiften för färdtjänst och avgiften för att åka med allmänna kommunikationer. Återigen: Tillstånd till färdtjänst meddelas för den som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Att då ta ut en egenavgift för resa med färdtjänst som inte motsvarar avgiften för resa med den ordinarie kollektivtrafiken ställer åter personer som är i behov av färdtjänst i en ojämlig situation. Detta diskriminerar människor med färdtjänstillstånd.

Vänsterpartiet föreslår att i lagen om färdtjänst skall införas en skrivning liknande den som finns i lagen om riksfärdtjänst om att egenavgiften skall ”motsvara normala resekostnader med allmänna färdmedel”. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

9 Bilstödet

Bilstödsutredningen har nu lämnat sitt betänkande, Mobil med bil (SOU 2005:26). Vänsterpartiet är positivt till förslaget om de ökade möjligheterna för barnfamiljer att få bilstöd. I övrigt hade vi önskat att utredningen kunnat medverka till större förändringar. Framst beror väl detta på att utredningen inte fick föreslå något som kunde belasta statsbudgeten. Vi hade förväntat oss mer, särskilt med tanke på den nationella plan för handikappolitiken som skall genomföras fram till år 2010.

Vänsterpartiet hade också sett att fram mot förslag att 50-årsgränsen och kravet på förvärvsarbete slopats. Detta har för många funktionshindrade som söker sig ut på arbetsmarknaden blivit ett moment 22. Det kan vara svårt att söka arbete och även att få arbete utan bil. Vi anser inte att borttagande av åldersdiskriminerande regler skulle leda till ökade kostnader eftersom vi ser bilstödet och färdtjänsten som två kommuniserande kärl. Det vill säga att om fler funktionshindrade fick bilstöd skulle samhällskostnaderna minska och fler få möjligheter att arbeta. Vi anser inte hellre att körkortskravet skall finnas kvar. En personlig assistent kan vara den som har körkort och kör bilen.

Vi är skeptiska till att föra över bilstödet som helhet eller som en del till kommunerna. Skall bilstödet, som vi vill, utökas, skall det göras med statliga

Fel! Okänt namn på

medel. Det skall vara en del av en samlad socialpolitik och ha sin bas i socialförsäkringssystemet, detta utan att för den skull hindra kommunerna från att också kunna ge ett mobilt stöd som ett eget åtagande.

Vänsterpartiet vill att bilstödet indexeras så att det följer prisutvecklingen. Kostnaderna för inköpen och anpassningen av bilarna ökar stadigt, medan höjningen av bidragen kraftigt släpar efter. En indexering kan vara lösningen på detta problem.

10 ROT-bidrag för enkelt åtgärdade hinder

Ett av målen för ett tillgängligare samhälle är att enkelt åtgärdade hinder skall kunna byggas bort före år 2010. Vi antar att näringsidkare med små butiker kan se det som en stor kostnad och inte har möjlighet att göra sina lokaler tillgängliga för funktionshindrade.

Det har under en tid funnits möjlighet för fastighetsägare och bostadsrättsinnehavare att göra skatteavdrag för byggnadsarbeten på det egna huset eller i lägenheten. Skatteavdraget har varit 30 procent av arbetskostnaden. Det kunde som mest bli fråga om ett avdrag på 10 500 kronor för ett småhus och 5 000 kronor för en bostadsrätt. Avdraget har gällt för utgifter för underhåll, reparation, om- och tillbyggnader (ROT-avdrag). Det finns också en Miljö-ROT för miljöinsatser och vissa miljöförbättrande installationer.

Vänsterpartiet står bakom riksdagens beslut om att ansvars- och finansieringsprincipen skall gälla och som innebär att handikapperspektivet skall beaktas i all verksamhet och att ansvar för finansiering av åtgärder på området ligger på myndigheter, kommuner, landsting eller hos andra aktörer. Vi anser inte att ett skatteavdrag för att vidta åtgärder för att åstadkomma tillgänglighet strider mot denna princip.

Det behövs en extra stimulans för att få de små företagen att göra den egna verksamheten mer tillgänglig, annars kommer många små affärslokaler fortfarande inte att vara tillgängliga för alla år 2010. Att behovet finns kan vi konstatera bara med en kort promenad på en affärsgata eller genom en orts centrala delar. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen undersöker möjligheterna att införa ett särskilt ROT-avdrag till näringsidkare med små lokaler. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Stöd till handikapporganisationerna

Regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att redovisa hur de nya bidragen till handikapporganisationerna fungerar. Det har skett i flera omgångar sedan 2002. I den rapport som överlämnades till regeringen i mars 2005 konstateras att det fortsatt finns ett missnöje med hur bidragen fördelas. Vad man kan säga är att de stora handikapporganisationerna är mindre missnöjda med fördelningen än de små. Bidragen är fördelade på följande sätt: Grundbidraget

Fel! Okänt namn på

utgör ett fast belopp som är lika stort för alla riksorganisationer. Grundbidraget är fastställt till 550 000 kronor år 2005. Samarbetsmedlen fördelas ut med samma belopp per organisation som deltar i ett organiserat samarbete. Medlemsbidraget skall kompensera för de ytterligare kostnader som tillkommer. Föreningsbidrag skall kompensera för ytterligare kostnader som ett ökat antal lokalföreningar inom organisationen kan medföra. Merkostnadsbidrag syftar till att utjämna skillnader i kostnader för att anpassa verksamheten till olika funktionshinder. Det är lätt att förstå att det kan uppstå missnöje i fördelningen mellan organisationerna.

De fasta bidragsreglerna är en stor majoritet positiv till, medan de rörliga har fått negativt mottagande. Socialstyrelsen har föreslagit att både fortsätta utredandet och att ha kvar det nuvarande systemet, men då höja grundbidraget. Under hösten kommer regeringen att tillsätta en utredning för att se över bidragssystemet till folkrörelserna vilket kommer att medföra att nuvarande olägenheter med bidragssystemet kommer att kvarstå under flera år. Vänsterpartiet föreslår fortsatt utredning för att söka förenkla bidragsreglerna, men att regeringen bör överväga möjligheten att ytterligare kompensera handikapporganisationerna fast den nya utredningen inte har påbörjat sitt arbete. För att göra detta finns ett helt tillräckligt beslutsunderlag i Socialstyrelsens nya rapport (2005-107-4). Den förnyade utredningen kan ta två, tre år innan den är färdig med sina förslag och detta kan vara förödande, särskilt för små handikappgruppers verksamhet. Regeringen bör ta ställning till Socialstyrelsens rapport och återkomma till riksdagen med förslag om åtgärder som säkerställer organisationernas verksamhet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2005

Lars Ohly (v)

Lars Bäckström (v)

Berit Jóhannesson (v)

Sermin Özurküt (v)

Lennart Gustavsson (v)

Alice Åström (v)

Elina Linna (v)